

Kvalitetsvurdering af

Holstebro Museum

2009

Indhold

Kulturarvsstyrelsens kvalitetsvurderinger	2
Kvalitetsvurderingen af Holstebro Museum	3
Lovgrundlag og ejerforhold	4
Arbejdsgrundlag og formål	4
Samlinger	6
Indsamling og erhvervelser	9
Undersøgelser og forskning	11
Forvaltning af den faste kulturarv	13
Konservering og bevaring	14
Formidling	14
Publikum	17
Bygninger og udendørsarealer	18
Organisation og administration	20
Ledelse og personale	21
Økonomi	22
Sammenfatning	24

Bilag

- Kulturarvsstyrelsens notat om museets digitale formidling 29
- Udtalelse fra Det Arkæologiske Faglige Råd om museets forskningspublikationer 31
- Udtalelse fra Det Faglige Råd for Nyere Tids Kulturhistorie om museets forskningspublikationer 33

Redaktionen afsluttet den 7. april 2010.

Kulturarvsstyrelsens kvalitetsvurderinger

Kulturarvsstyrelsen udvælger hvert år ti museer til kvalitetsvurdering ud fra kriterier, der sikrer en bred repræsentation inden for de tre museums-kategorier: de kulturhistoriske, de kunsthistoriske og de naturhistoriske museer.

Kvalitetsvurderingerne er led i styrelsens tilsyn med og rådgivning af museerne. Kvalitetsvurderingerne er tillige et redskab for styrelsen til at indsamle viden om museernes forhold. Således danner kvalitetsvurderingerne grundlag for udviklingen af fælles normer og retningslinjer på centrale områder i museernes arbejde.

Kvalitetsvurderingerne er styrelsens mulighed for at orientere museernes hovedtilskudsydere om museernes virksomhed. En kvalitetsvurdering af et museum munder ud i en rapport, hvor styrelsen redegør for museets stærke og svage sider og pointerer, hvor styrelsen mener, museets faglige niveau kan og bør styrkes.

En kvalitetsvurdering udspiller sig som en dialog mellem styrelsen og det enkelte museum. Dialogen er koncentreret om museets faglige forpligtigelser i henhold til museumsloven. Det vil sige varetagelsen af museets ansvarsområde samt de opgaver, der knytter sig til museets samlinger: indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling. Desuden er der fokus på, hvordan museet samarbejder med andre museer, offentlige myndigheder og andre interessenter.

Processen

Styrelsen og museet aftaler en tidsplan for forløbet af kvalitetsvurderingsprocessen.

Museets ledelse udfylder et spørgeskema. Styrelsen opfordrer museets bestyrelse, ledelse og medarbejdere til at genoverveje rutiner og gennemtænke, hvordan forskellige arbejdsopgaver vægtes og hænger sammen.

Museet indsender forskningspublikationer fra de seneste fire år. Forskningspublikationerne bliver vurderet af det eller de relevante faglige råd, som hører under Kulturarvsstyrelsen.

Styrelsen besøger museet og drøfter museets opgavevaretagelse og øvrige drift med museets ledelse og bestyrelse. Under besøget besigtiger styrelsen museets udstillinger, magasiner, værksteder og kontorer.

Styrelsen udarbejder en rapport, der tegner et helhedsbillede af, hvordan museet løser sine opgaver inden for institutionens rammer. Rapporten følger strukturelt spørgeskemaets opbygning. Ikke alle museets svar gengives i rapporten, men udvalgte dele af besvarelsen bliver opsummeret. Styrelsen påpeger observationer, som danner grundlag for kommentarer og anbefalinger.

På grundlag af rapporten skal museet inden for tre måneder tilkendegive, hvordan man vil følge op på rapportens anvisninger, og et år senere, hvordan opfølgningen er gennemført.

Kvalitetsvurderingsprocessen betragtes herefter for afsluttet.

Kvalitetsvurdering af Holstebro Museum

Kulturarvsstyrelsens kvalitetsvurdering af Holstebro Museum er baseret på:

- Museets besvarelse af kvalitetsvurderingsskemaet med bilag, modtaget i Kulturarvsstyrelsen den 28. august 2009. Forinden var indsendt 15 arkæologiske og 38 nyere tids titler til faglig bedømmelse.
- Drøftelse af museets forhold på grundlag af det udfyldte kvalitetsvurderingsskema ved møde på Strandingsmuseet den 22. september 2009 med følgende deltagere:

Fra museet:

Direktør Ole Nielsen, museumsinspektørerne Lis Helles Olesen, Esben Graugaard, Lars Froberg Mortensen, Ann Bodilsen, arkæolog Bo Steen og forvalter Ole Melthin.

Fra museets bestyrelse:

Bestyrelsesformand Arvid Lisbjerg.

Fra Kulturarvsstyrelsen:

Kontorchef Ole Winther, souschef i Fortidsminder John Pind og museumskonsulent Ebbe Keld Pedersen.

- Besigtigelse af Holstebro Museum og Strandingsmuseet.

Holstebro Lokalhistoriske Arkiv og Vinderup Egnshistoriske Arkiv er afdelinger under museet. Da Kulturarvsstyrelsens kvalitetsvurderinger alene vedrører den del af museets virksomhed, der er omfattet af museumsloven, er arkiverne ikke medtaget i kvalitetsvurderingen.

Lovgrundlag og ejerforhold

Holstebro Museum er et statsanerkendt kulturhistorisk museum efter museumslovens § 15.

Museet er en selvejende institution. Holstebro Kommune er museets hovedtilskudsyder.

Museumsleder: cand. mag. Ole Nielsen
Bestyrelsesformand: Arvid Lisbjerg

Museets adresse: Museumsgade 2, 7500 Holstebro

Arbejdsgrundlag og formål

Museets ansvarsområde

Museets ansvarsområde er Holstebro Kommune med hensyn til forhistorisk arkæologi, middelalderarkæologi og nyere tid.

Det landarkæologiske ansvarsområde dækker desuden Struer Kommune og Lemvig Kommune.

Derudover varetager museet det marinarkæologiske ansvar, som – efter en nyordning pr. 1. oktober 2009 af de marinarkæologiske ansvarsområder – omfatter: Lemvig, Holstebro, Ringkøbing-Skjern, Varde, Esbjerg, Fanø, Struer, Skive, Viborg, Herning, Ikast-Brande og Vejen Kommuner. Indtil videre varetager museet tillige marinarkæologien i Tønder Kommune i Region Syddanmark.

- Museet skal indarbejde det ændrede marinarkæologiske ansvarsområde i museets vedtægter og fremsende vedtægterne til styrelsens godkendelse.
- Samtidig opfordrer Kulturarvsstyrelsen museet til at uddybe beskrivelsen af museets emnemæssige ansvarsområder med henblik på at præcisere museets arbejdsfelter.

Museets oprettelse

Holstebro Museum blev oprettet i 1930 og statsanerkendt i 1965. I 1992 overgik museet fra at være foreningsejet til at være en selvejende institution.

Holstebro Museum flyttede ind i sin nuværende bygning i maj 1991. I 1998 blev bygningen forøget med Birnfløjen til en udstilling om jernstøberiets historie. Birnfløjen blev yderligere udvidet i 2001, og i 2002 fulgte en ny udvidelse til Hans Dissings legetøjssamling.

Pr. 1. januar 2007 blev Strandingsmuseet i Thorsminde, der tidligere var en afdeling under Ringkøbing-Skjern Museum, overført til Holstebro Museum. Ændringen var en følge af kommunalreformen, hvor Strandingsmuseet – efter sammenlægningen af Ulfborg-Vemb og Holstebro kommuner – kom til at ligge i Holstebro Kommune.

Strandingsmuseet blev indviet i 1992 og bygningerne udvidet i 2001.

Museet drives i dag med tilskud fra Holstebro Kommune. Tidligere samdriftsaftaler med Aulum Haderup Kommune og Vinderup Kommune er ophørt i forbindelse med kommunalreformens gennemførelse.

- Museet bør udarbejde en organisationsplan for det nye samlede museum. Organisationsplanen bør tage udgangspunkt i museets tre faglige ansvarsområder: landarkæologi, marinarkæologi og nyere tids kulturhistorie.
- Samtidig må museet indenfor hvert af de tre ansvarsområder foretage en vægtning af museumsarbejdets fem søjler, som forberedelse af museets arbejdsplan.
- Museets ny arbejdsplan for årene 2011-2014 skal fremsendes til Kulturarvsstyrelsen senest 15. december 2010. Der vil i foråret 2010 foreligge et nyt koncept for museernes arbejdsplaner.

Lokalisering

Museet er beliggende på to adresser:

- Holstebro Museum, Museumsvej 2, Holstebro
- Strandingsmuseet, Vestethavsgade 1E, Thorsminde.

Museet har et fjernmagasin på adressen:

- Fjald 2, Holstebro

Samarbejde og medlemskaber

Museet er medlem af relevante faglige foreninger, organisationer og netværk: nationale, regionale og lokale. I flere af de faglige fora har museet bestyrelsesposter.

Lokalt er museet repræsenteret i bestyrelserne for Holstebro Folkeuniversitetskomite, Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur i Holstebro Kommune, Foreningen til bevarelse af gl. brandmateriel, Veteranpanserforeningen ved JDR og Historisk Samfund for Ringkøbing Amt.

Samarbejdet med Holstebro Kommune omfatter blandt andet deltagelse i en kommunalt nedsat turistudviklingsgruppe og en faglig projektgruppe om børnekultur. Museet har endvidere plads i Holstebro Kommunes Plan- og Kulturmiljøråd.

- Museet skal være opmærksomt på, at deltagelse i bestyrelsesarbejde i lokale foreninger kan indebære et habilitetsproblem.

Museet har med Kulturaftale Midt- og Vestjylland i 2008 fået i nationalt opdrag at etablere et videntcenter for luftarkæologi. I den forbindelse indgår museet aktivt i en række internationale samarbejder og netværk omkring luftfotoarkæologi.

Museet har deltaget i det EU-finansierede Nave North Sea Trail-projekt.

Samlinger

Arkæologisk samling

Den arkæologiske samling består hovedsagelig af genstande fra ældre stenalder til slutningen af middelalderen. Dertil kommer enkelte jordfundne nyere tids genstande. Genstandene stammer hovedsagelig fra museets ansvarsområde. En stor del af museets ældste samling (indtil 1967) har ikke en nærmere proveniens end det sogn, hvori genstandene er fundet. Samlingen består af ca. 100.000 genstande – dog et væsentligt mindre antal x-numre, anslået til ca. 15.000.

En stor del af museets oprindelige oldsagssamling – ca. 20.000 numre – blev i 1956 overdraget til Nationalmuseet. En del oldsager fra museets nuværende ansvarsområde befinder sig på Herning Museum, ligesom Lemvig Museum og Ringkøbing-Skjern Museum i deres samlinger har fund fra ansvarsområdet, som tidligere var en del af disse museers ansvarsområde.

Indenfor de seneste år har museet fået tilført fund fra museets nuværende ansvarsområde fra fem museer rundt om i landet.

- Museet bør ikke gennemføre en yderligere overflytning af arkæologiske genstande museerne imellem set i lyset af de betydelige ressourcer en overflytning kræver. Kun hvor museet savner væsentlige genstande i sin formidling, bør genstande overflyttes.
- I stedet bør museet i sin formidling rette fokus på de arkæologiske genstande, som museet selv har indsamlet, og som museet har et indgående kendskab til.

Marinarkæologisk samling

Den marinarkæologiske samling rummer de bjærgede fund fra de engelske linjeskibe Defence og St. George, der strandede på kysten udfor Thorsminde i 1811. Museet betegner samlingen som en "tidskapsel" med materielle levn fra et minisamfund ombord på et skib, der igen afspejler datidens engelske samfund. Samlingen fra St. George er unik og af høj kvalitet – også i europæisk kontekst.

Desuden rummer den marinarkæologiske samling effekter, der kan relateres til søkrigen under 1. verdenskrig, samt redningsudstyr, en del fotos af strandede skibe og arkivalier.

Nyere tids samling

Nyere tids samlingen er geografisk koncentreret til de gamle Holstebro og Vinderup kommuner med tilhørende landsogne. Samlingen indeholder tillige en række genstande fra andre landsdele.

Tidsmæssigt går samlingerne tilbage til 1600-tallet, men langt de fleste genstande er fra 1800-tallet, dog efterhånden med stadig større vægt på det 20. århundrede. Emne- og temamæssigt ligger hovedvægten på håndværker- og borgerkultur. De seneste år har museet fokuseret på industrihistorie og arbejderkultur med relation til Holstebros betydelige slagterisektor og jern- og tobaksindustri. Efter museets opfattelse kan samlingens repræsentativitet diskuteres fra emne til emne.

Specialsamlinger

Museet rummer derudover en række specialsamlinger, som museet enten selv har tilvejebragt eller som er tilgået museet i form af donationer.

Sølvtojssamlingen rummer sølvtoj fra mestre i Ringkøbing Amt, men især i Holstebro fra første halvdel af 1700-tallet frem til slutningen af 1800-tallet. Samlingens hovedvægt ligger dog i sidste halvdel af 1700-tallet og første halvdel af 1800-tallet.

Legetøjssamlingen rummer bliklegetøj fra slutningen af 1800-tallet og 1900-tallet. Det er en fin og repræsentativ samling af tidens bliklegetøj af såvel udenlandsk – særlig tysk – som dansk fabrikat. Samlingen rummer desuden en samling af Holstebro-bamser, dukker fra midten af 1800-tallet og 1900-tallet samt diverse almindeligt legetøj fra det 20. århundredes midte.

Våbensamlingen er repræsentativ og omfattende og rummer en lang række håndvåben fra midten af det 19. århundrede og frem til i dag. Der er en overvægt af våben med relation til 2. verdenskrig. I samlingen indgår desuden våben, der har været brugt i forbindelse med kriminel aktivitet. Samlingen omfatter ca. 600 genstande.

Dragonsamlingen omfatter våben og militaria, uniformer m.m. fra Jyske Dragonregiments historie og frem til nutiden. Enkelte ting er fra 1700-tallet, men hovedvægten ligger på genstande fra 1800-tallet og nyere tid. Samlingen omfatter ca. 400 genstande.

Besættelsestidsamlingen rummer en lang række genstande med tilknytning til Holstebros historie. Mange genstande belyser sabotage og våbenedkastning. Samlingen omfatter ca. 800 genstande. Samlingen omfatter desuden usorterede effekter, der er overdraget fra Hjemmeværnsmuseet i 2003. Disse – ca. 300 genstande – afventer sortering og registrering.

Jernstøberisamlingen repræsenterer typiske jernstøberivarer fra 1800- og 1900-tallet. Desuden værktøj og maskiner, der belyser jernstøberhåndværkets udvikling igennem det 20. århundrede, herunder forme og modeller. Desuden indgår tre funktionsduelige Holstebromotorer.

Tobakspibesamlingen rummer et rigt udvalg af tobakspiber, der tidsmæssigt rækker fra 1700-tallet til det 20. århundrede. Der er tale om en meget stor samling, som i vid udstrækning savner oplysninger om pibernes proveniens, historie m.v.

Endelig har museet en betydelig specialsamling af *bogtrykkerkunst* fra Ringkøbing Amt, hvor blandt andet bogtrykker Niels Peter Thomsen og bogkunstneren Viggo Naae er repræsenteret. Samlingen rummer desuden nummererede og signerede tryk fra Grafisk Cirkel.

- Museet bør forholde sig kritisk til at modtage private samlinger. Får museet tilbudt samlinger, som emnemæssigt er uden et specifikt lokalt tilhørsforhold, bør de henvises til relevante museer.
- Museet kan med fordel overveje specialsamlingernes fremtid, da der med samlingerne følger en forsknings- og formidlingsforpligtigelse
- En eventuel videreudvikling af visse af museets specialsamlinger bør foregå i dialog med andre museer, som arbejder med de samme temaer, med henblik på en koordinering af museernes indsamling og forskning.

Samlingerne generelt

Museet oplyser, at den arkæologiske samling blandt andet indeholder en stor mængde af munkesten fra Tvis Kloster. Efter museets opfattelse må et repræsentativt udsnit heraf være fyldestgørende. I nyere tids samling er der mange genstande uden proveniens og uden relevans for de temaer, museet arbejder med.

- Museet bør gennemgå sine samlinger med henblik på udskillelse af genstande og genstandsgrupper, som er i ringe bevaringstilstand, savner proveniens og i øvrigt er uden relevans for museets arbejdsfelt. Udskillelser skal følge styrelsens retningslinier for udskillelse og kassation.

Registrering

Arkæologiske sager er indtil udgangen af 2008 blevet registreret i museets lokale DSI-database. Fra 2009 bliver alle sager og genstande registreret i MUD-databasen. Ved udgangen af 2011 forventes hele arkæologisk afdelings samling at være registreret i MUD med forventet efterfølgende eksport til Regin.

- Museet er ansvarligt for, at de dele af museets genstandssamling, der er registreret i MUD, bliver indberettet til Museernes Samlinger.

Marinarkæologiske genstande bliver indskrevet i Strandingsmuseets vækstprotokol, får tildelt journalnummer og bliver indført afdelingens arkivdatabase. Samlingen er registreret i et fortløbende nummersystem, som er taget med fra tiden under Ringkøbing Museum. Dette system videreføres indtil samlingen er fuldt registreret i Regin.

Alle arkæologiske sager, som tildeles et journalnummer, og marinarkæologiske sager indberettes til Fund og Fortidsminder.

Nyere tids genstande registreres ved manuel indførelse i en indkomstprotokol, hvor den enkelte genstand få et nummer, der følger den over i Regin. Fra og med 2008 har museet en deltidsansat registrator for at kunne implementere overgangen til Regin.

Af museets handlingsplan for indberetning til de centrale kulturarvsregistre fremgår, at museet skønner at have i alt ca. 132.000 genstande og, at indberetningerne forventes afsluttet i 2011.

Museet har modtaget støtte fra Kulturarvsstyrelsens digitaliseringspuljer i 2005 og 2008.

Museet har faste procedurer for modtagelse af genstande, hvor giver udfylder en indkomstseddel og accepterer, at ejendomsretten til genstanden overgår til museet.

- Museet har i medfør af persondataloven har en oplysningspligt, der blandt andet indebærer at givere, meddelere mv. skal informeres om, at deres oplysninger med navns nævnelse registreres i offentligt tilgængelige registre (museets egen registrering og de centrale kulturarvsregistre). Oplysningspligten kan f.eks. overholdes ved en tilføjelse til museets eksisterende kvitteringseddel.

Klausulerede samlinger

Nyere tids samling indeholder en samling af tegninger udført af kunstneren Sven Erik Ihle, som kun må udstilles som helhed.

- Museet bør undlade at modtage samlinger og enkeltgenstande, der er pålagt klausuler. I givet fald skal Kulturarvsstyrelsen have forelagt sagen til udtalelse. Museet bør tage initiativ til at få den foreliggende samlingsklausul ophævet.

Deponeringer og udlån

Museet har ikke en nedskrevet politik for udlån. Museet deponerer og udlåner til andre statslige og statsanerkendte museer samt til offentlige myndigheder og institutioner under forudsætning af, at sikkerheden og klimaforholdene er i orden set i forhold til genstandenes karakter.

Museet udlåner endvidere til private. Der er tale om kortvarige udlån eksempelvis i forbindelse med særlige arrangementer. Museet stiller krav om, at sikkerheds- og klimaforholdene er i orden, samt krav om forsikring af udlånet.

Endvidere udlånes erindringskasser eller skolekasser på lempelige vilkår.

- Museet bør udarbejde en nedskrevet politik for udlån. Samtidig skal museet være opmærksom på, at deponering og udlån til andre end offentlige institutioner kun kan ske efter forelæggelse for styrelsen.
- I det omfang museet etablerer erindringskasser – hvilket er et positivt formidlingstiltag – skal genstandene være udskilt fra museets samling. Der henvises til styrelsens vejledning om udskillelse og kassation.

Deposita og indlån

Der er indlånt eller deponeret genstande fra en række museer, institutioner, firmaer og private. Således tilhører Birnsamlingen Vald. Birn A/S og dragonsamlingen Jyske Dragonregiment. Til den permanente udstilling på Strandingsmuseet er indlånt genstande fra Ringkøbing-Skjern Museum, Tøjhusmuseet og Søværnet.

Museet oplyser, at de indlånte genstande i Birnsamlingen og dragonsamlingen ikke er registreret i museets samling.

- Det er betænkeligt, at museet har mere eller mindre permanente indlån fra private, idet museet derved påtager sig et ansvar for genstandenes opbevaring og sikring.

Indsamling og erhvervelser

Arkæologisk afdeling indsamler som udgangspunkt alle oldtidsgenstande med sikker proveniens, som stammer fra museets ansvarsområde. Dog er der specielt fokus på genstande med relation til museets arbejdsplan.

Tilvæksten i den arkæologiske samling hidrører primært fra udgravningsvirksomheden i forbindelse med museets kapitel 8-arbejde.

Marinarkæologisk afdelings indsamling har gennem de sidste år været præget af donationer fra private. Især Strandingsmuseets Venneforening har fungeret som donator ved køb af genstande, som foreningen derefter har skænket museet. Men også mange besøgende har bibragt genstande. Det vurderes fra gang til gang om genstandene passer ind i samlingen.

Nyere tids afdeling har formuleret sin indsamlingspolitik i en artikel i Holstebro Museums Årsskrift 2008 med overskriften "Kassation bør ske før indsamling". Her lægges op til en restriktiv og faglig begrundet indsamling indenfor museets emnemæssige og geografiske ansvarsområde.

Rammerne for indsamlingspolitikken er konkretiseret i seks punkter, der suppleres af en liste over tretten kerneindsamlingsområder.

- Det er positivt, at indsamlingspolitikken er publiceret, da den på én gang tegner museets profil i offentligheden og er den referenceramme, museet kan henholde sig til, når museet for tilbudt genstande.

Til rammerne for indsamlingspolitikken bemærkes:

- Til punktet: "at indsamlingen kan i begrænset og begrundet omfang supplere allerede eksisterende specialsamlinger".

Museet kan overveje, om alle specialsamlingerne skal forblive på museet eller, om enkelte kan udskilles til andre museer.

- Til punktet: "at indsamlingspolitikken ikke må være så snæver, at den udelukker nye satsningsområder i fremtiden."

Museet bør i forbindelse med en revision af vedtægterne overveje, hvilke nye satsningsområder, der kan blive aktuelle indenfor overskuelig fremtid, og som museet efterfølgende kan udmønte i nye kerneindsamlingsområder.

Til kerneindsamlingsområderne bemærkes:

- Museet bør overveje om flere af de emner, museet har beskæftiget sig med i en årrække – og som derfor med hensyn til genstande må antages at være velrepræsenterede i museets samling – skal bibeholdes. Det gælder eksempelvis "Christen de Linde - enevældens nye adel i Vestjylland" og "Handel og markeder – med hovedvægt på vestjysk stude- og hestehandel 1788-nutiden".
- Museet bør indgå i et samarbejde med Statens Forsvarshistoriske Museum i stedet for at fortsætte indsamlingen af "Danske Våben efter 1864"
- Museet kan endvidere overveje et samarbejde om "besættelsestiden" med andre museer, som beskæftiger sig med dette emne.

Benyttelse af museets samlinger i forskningsmæssig sammenhæng

Der er et meget beskedent eksternt forskningstræk på museets arkæologiske og nyere tids samlinger, medens studerende fra Marinarkæologiske Studier ved Syddansk Universitet arbejder med materiale fra St. George.

Undersøgelser og forskning

Den overvejende del af *Arkæologisk afdelings* dokumentations- og undersøgelsesvirksomhed har i de seneste år haft afsæt i kapitel 8-arbejdet. De fleste undersøgelser er forundersøgelser og mindre undersøgelser, men hvert år i perioden 2005-2008 har afdelingen haft mindst én større krævende undersøgelse fra perioderne bronzealder til nyere tid.

Af museets arbejdsplan fremgår, at afdelingens hovedtema er oldtids- og middelaldersamfundenes udvikling i samspil med natur og landskab. Desuden prioriteres undersøgelser af vikingetids- og middelalderbebyggelser, samt jernalderens forsvarsværker.

Afdelingens fortsatte undersøgelser med brug af luftfoto-arkæologi og udviklingen af dette redskab har særlig høj prioritet.

Marinarkæologisk afdeling har de sidste fire år beskæftiget sig med marinarkæologiske rekognosceringer i Limfjorden med henblik på at vurdere forholdene på kendte submarine bopladser.

Afdelingen har desuden søgt efter vrage fra 1. verdenskrig i Nordsøen, specifikt efter vrage af det danske ekspeditionsskib Dana. Derudover har der været løbende undersøgelser på genstande og genstandsgrupper i museets St. George-samling.

I 2009 har afdelingen påbegyndt en marinarkæologisk rekognoscering i Vadehavet i samarbejde med marinarkæologiske studier ved Syddansk Universitet.

Nyere tids afdelings undersøgelser har med udgangspunkt i landbrugshistorien søgt at belyse og dokumentere samspillet mellem land og by. Gennem en årrække har fokus været indsamling af arkivalier, fotos og anden dokumentation med relation til den vestjyske studehandel, der havde et af hovedcentrene i Holstebro. Dette arbejde resulterede i doktordisputatsen "Nordvestjyske bønder som kreaturhandlere i Nordsørummet".

Afdelingen har gennemført lokalhistoriske undersøgelser i nogle af landsognenes historie, for at blotlægge generelle udviklingstræk i egnens landbohistorie med hovedvægt på kultur, drifts- og personallhistoriske linjer i perioden 16-1900. Arbejdet med handels- og regionalhistorie dannede grundlag for en stor særudstilling og udgivelse af bogen "Vesterlandets konge – Christen de Linde".

Desuden har afdelingen gennemført mindre lokale industrihistoriske undersøgelser og, som en særlig satsning, en undersøgelse af beat- og ungdomskulturen i Holstebro i anden halvdel af 1960'erne.

Afdelingen deltager i forskningsprojektet "Nørre Vosborg i tid og rum", hvor opgaven er at forske i og beskrive godsets historie i perioden 1814-68. Projekt gennemføres i samarbejde med Århus Universitet og Center for Dansk Herregårdsforskning.

Forskningspublikationer

Museet publicerer sine væsentlige undersøgelser i Holstebro Museums Årsskrift. Årsskrifterne for de seneste fire år er tillige med monografier forelagt Kulturarvsstyrelsens faglige råd til evaluering.

Rådernes udtalelser er vedlagt som særskilt bilag.

Det Arkæologiske Faglige Råd udtaler blandt andet, at museet har foretaget en række arkæologiske nøddudgravninger med klart forskningsperspektiv, hvor udgravningsstrategien har været målrettet i forhold til aktuelle forskningsmæssige problemstillinger. Efter rådets opfattelse har en række af disse undersøgelser en forskningsmæssig kvalitet, der fortjener, at de publiceres på en måde, som i højere grad er synlig og tilgængelig for det nationale og internationale fagmiljø.

På det luftarkæologiske felt har museet på forbilledlig vis demonstreret, hvorledes et regionalt museum kan indgå i metodeudvikling, efteruddannelse og forskningsbaseret feltarkæologi på nationalt og internationalt niveau.

- Museet bør prioriterer at få publiceret de væsentlige resultater fra den arkæologiske forskning.
- Ligeledes bør museet fortsætte sit flotte arbejde med at få udviklet luftfotoarkæologien, som museet har fået i nationalt opdrag.

Der foreligger ikke forskningspublikationer fra marinarkæologisk afdeling.

Det Faglige Råd for Nyere Tids Kulturhistorie udtaler, at selv om antallet af udgivelser er beskedent, er den publicerede forskning til gengæld af god kvalitet og alsidig i sit emnevalg. Et vægtigt enkeltbidrag er Esben Graugaard's disputats, som giver et kraftigt kvalitativt løft i museets samlede forskningsindsats, idet projektet – selv med en stor egen-indsats – har været en integreret del af museets forskningsvirksomhed.

Efter rådets opfattelse stemmer den publicerede forskning godt overens med de felter, som beskrives i museets arbejdsplan. Dog påpeges det, at når det er løst tilknyttede eller projektansatte, der står for forskningen, kan det være svært at opnå kontinuitet i forskningsindsatsen og fastholde den viden, som er indhentet i museet.

Netværk og andet samarbejde

Arkæologisk afdeling har lang tradition for et netværkssamarbejde med de øvrige museer med arkæologisk ansvarsområde i det tidligere Ringkøbing Amt, det vil sige Herning Museum og Ringkøbing-Skjern Museum. Museet har indledt lignende samarbejder med Viborg Stiftsmuseum, Museum Salling, Museet for Thy og Vester Hanherred samt Morslands Historiske Museum.

Luftarkæologisk afdeling, som er en underafdeling af arkæologisk afdeling, er drivende kraft i Luftarkæologisk netværk Danmark (LAND).

Marinarkæologisk afdeling er med i det marinarkæologiske netværk MariNet, og afdelingslederen repræsenterer netværket i Dansk Dykkerråd under Søfartsstyrelsen.

Nyere tids afdeling er partner i projektet Nørre Vosborg og repræsenteret i museernes Industripulje.

Formidlingsafdelingen har arbejdet i flere netværkssammenhænge på det formidlingsmæssige område og er p.t. medlem af Jysk Arkæologisk Formidlingsnetværk.

Marinarkæologisk afdeling har i øjeblikket to specialestuderende fra Marinarkæologiske studier Syddansk Universitet.

- Museet bør arbejde aktivt med at tilknytte specialestuderende til museet og i øvrigt undersøge mulighederne for samarbejder med universiteterne.

Forvaltning af den faste kulturarv

Arkæologisk afdeling rådgiver de tre kommuner, Holstebro, Lemvig og Stuer, hvor museet har arkæologisk ansvar.

Der foreligger ingen formelle aftaler med kommunernes tekniske forvaltninger om museets varetagelse af museumslovens kapitel 8-arbejde. Men ofte vælger kommunerne at høre museet, inden der bliver givet dispensationer og tilladelser. Museet modtager lokalplaner, når lokalplanforslagene sendes i høring. Holstebro Kommune inddrager museet tidligt i sit planlægningsarbejde for at undgå forsinkelser af projekter.

Marinarkæologisk afdeling indgår i det danske marinarkæologiske beredskab og har gennem årene samarbejdet med Kystdirektoratet.

Nyere tids afdeling har plads i Holstebro Kommunes Plan- og Kulturmiljøråd og fungerer fra tid til anden som kommunens konsulent i konkrete sager.

Afdelingen har et formelt samarbejde med teknisk forvaltning omkring byggesager, hvor museet får tilsendt byggesagslister. Museet vurderer alene sager med relation til købstadens gamle bykerne. Museet oplyser, at afdelingen bruger begrænsede ressourcer på kapitel 8-arbejdet.

- Det er Kulturarvsstyrelsens indtryk, at Nyere tids afdeling ikke lever op til museumslovens intentioner om samarbejdet mellem museum og kommune. Museet kan med fordel etablere et egentligt samarbejde med teknisk forvaltning for eksempel ved en dialog med forvaltningen om programsatte planlægningstiltag og anlægsarbejder. Ved et tættere samarbejde får museet mulighed for at bidrage med sin viden på et tidligt tidspunkt i byggesagsbehandlingen og planlægningen.

Tilsyn med fortidsminder

Museet har indgået resultatkontrakt med Kulturarvsstyrelsen om at varetage tilsynet med fredede fortidsminder i Viborg Stiftsmuseums, Herning Museums samt Ringkøbing-Skjern Museums arkæologiske ansvarsområder. Tilsynsopgaven, der omfatter omkring 5000 fortidsminder, blev påbegyndt i 2008 og rækker fem år frem. Museet oplyser, at opgaven har været ramt af edb-tekniske problemer, som fortsat hæmmer arbejdet.

- Det er Kulturarvsstyrelsens indtryk, at arkæologisk afdeling – under de givne omstændigheder - varetager det arkæologiske tilsyn på tilfredsstillende måde.

Konserverings- og bevaringsarbejde

Museet vurderer samlingerne som helhed er i god bevaringstilstand.

Magasiner og udstillinger på Museumsvej kontrolleres løbende af museets forvalter i samarbejde med museumsinspektørerne. Konserveringscenter Vest udfører alt konserveringsarbejde.

I Vesterhavsgade bliver der løbende holdt øje med genstandene, der er placeret i og udenfor museumsbygningen. Ølgod Konserveringscenter har udarbejdet en liste over, hvilke genstande i marinarkæologisk samling, der kræver konservering, og hvordan genstandene bør behandles.

- Museet skal løbende føre tilsyn med de deposita, som befinder sig i ikke-museale institutioner.

Konserveringscenter Vest har foretaget en gennemgang af opbevaringsforholdene på Museumsvej. Både i bygningens stueetage og kælder har Konserveringscentret påpeget problemer som relaterer sig til indeklimaet og til den måde genstandene er anbragt på. Tilsvarende problemer findes på fjernmagasinet på Fjald, hvor Konserveringscentret tillige påpeger den utætte bygningsmæssige ramme og de mangelfulde sikringsforhold.

Der er indgået aftale mellem museet og Konserveringscentret om et årligt tilbagevendende tilsyn med henblik på løbende rådgivning om løsning af problemerne. En gennemgang af forholdene i Vesterhavsgade er aftalt.

Museet er opmærksomt på magasinernes svagheder og mangler. Museet deltager derfor i drøftelser om et fællesmagasin med en række nordvestjyske og midtjyske museer.

- Museet bør arbejde målrettet mod etablering af et fællesmagasin i samarbejde med nabomuseerne.

Formidling

Museet har ingen nedskrevet formidlingspolitik. Men det er museets overordnede mål, at gøre resultaterne af museets forskning og undersøgelser tilgængelige på folkeligt niveau. Dette er udmøntet i en bredspektret strategi, som dels omfatter skriftlig formidling i museets årsskrift og faglige tidsskrifter, dels et aktivitetsprogram med foredrag, by- og landskabsture, ekskursioner og rejser samt arrangementer og aktiviteter for institutioner, skoler og foreninger.

Den aktivitetsprægede del af formidlingen i sommerperioden har især fokus på børnefamilier eller børn og deres bedsteforældre.

Basisudstillinger

Museets basisudstillinger fra oldtid til nutid er færdiggjort i 1994. Støbejernsudstillingen er fra 1998 og legetøjsudstillingen fra 2002. Den marinarkæologiske udstilling er opstillet i 2001 og justeres løbende, når der indtages nye genstande i samlingen.

Den arkæologiske basisudstilling er blevet kraftigt decimeret efter, at flere af de lokaler, der tidligere rummede udstillingen, er inddraget til kontorformål. Det er museets intention fremover i højere grad at lade udstillingen fokusere på temaer med særlig prægning eller relevans for Holstebro-området og for det arkæologiske arbejdsfelt.

- Museet kan med fordel arbejde videre ud fra intentionen om, at udstillingen skal bygge på nedslag i de centrale dele af de arkæologiske samlinger.

Den marinarkæologiske udstilling afspejler afdelingens samling og arbejdsområde.

- Udstillingen har et rosværdigt enkelt og overskueligt udstillingskoncept. Marinarkæologien som arbejdsfelt må gerne få en mere fremtrædende plads.

Nyere tids basisudstilling bærer præg af mange de enkeltsamlinger, som i tidens løb er tilgået museet.

- Der savnes en generel præsentation af Holstebro og Holstebro-egnens historie, som kan give den besøgende et helhedsbillede af museets ansvarsområde og samtidig belyse baggrunden for museets specialsamlinger.
- Museet bør samtidig overveje med hvilken vægt, de forskellige samlinger skal indgå i udstillingen.

Støbejernsudstillingen, legetøjsudstillingen og den marinarkæologiske udstilling er tekstet på dansk, engelsk og tysk.

- Det er glædeligt, at disse udstillinger, som genstandsmæssigt har et væsentligt internationalt islæt, er tilgængelige for et internationalt publikum.

Museet står overfor store udfordringer med hensyn til, hvordan samlingerne kan præsenteres indenfor de givne lokalemæssige rammer.

- Museet bør udarbejde en skriftlig plan for formidlingen af museets faste samling. Museet kan tage afsæt i resultaterne fra den nationale brugerundersøgelse.

Særudstillinger

I perioden 2005-09 har Nyere tids afdeling vist to-tre særudstillinger om året. Af Nyere tids 11 særudstillinger har de seks været egenproduktioner. Dertil kommer en række mindre café-udstillinger.

Marinarkæologisk afdeling har i perioden haft 8 særudstillinger, heraf 5 egenproduktioner. De indlånte udstillinger er kommet i stand gennem samarbejder med Museet på Koldinghus, Zoologisk Museum og Handels- og Søfartsmuseet.

Publikationer

Museet udgiver hvert år Holstebro Museum Årsskift, der bringer artikler af museets ansatte og af andre forfattere, som har arbejdet med emner med relation til museets virkefelt. Desuden indeholder årsskriftet beretninger fra museets enkelte afdelinger.

Museet udgiver desuden fra tid til anden monografier og skrifter forfattet af museets medarbejdere.

Anden formidling

Arkæologisk og Nyere Tids afdeling har i 2008 haft 32 omvisninger, stået for 46 foredrag i og underfor museet samt arrangeret 8 by- og landskabsture. Derudover har afdelingerne bidraget med artikler til dagblade og medvirket i radio og tv.

Nyere tids afdelingen har indledt et samarbejde med TV Midt/Vest om en udsendelsesrække på 10-12 tv-udsendelser med arbejdstitlen "Fra fæstebonde til verdensmand."

Marinarkæologisk afdeling har årligt mellem 40-50 rundvisninger. Langt de fleste foregår på dansk, men der gennemføres også rundvisninger på engelsk og tysk. Afdelingen producerer også mindre udstillinger "ud af huset" som præsenterer museets virke og samlinger.

Undervisning

Museet har ikke en egentlig skoletjeneste, men tilbyder omvisninger for skoler og institutioner i både de permanente udstillinger og særudstillingerne. Desuden tilbyder museet besøg på skoler eller byvandring og ture i landskabet. Museet har flere forslag til omvisninger, som er beskrevet på museets hjemmeside, samt på e-museum.

Marinarkæologisk afdeling har et tæt samarbejde med naturskolen i Thorsminde om livet mellem fjorden og havet.

Museets afdelinger er med i Holstebro Kommunes kommunale læseplan som skal effektueres i efteråret 2009. Undervisningen vil blive varetaget af formidlingsinspektøren i Holstebro og af afdelingslederen i Thorsminde.

- Museet skal være opmærksomt på det nyoprettede center for museumsundervisning i Region Syd – MUSKO. Centret kan blive en mulig fremtidig samarbejdspartner.

Formidling på internettet

Museets hjemmeside "Aktuelt om Holstebro Museum" har en kort introduktion, der oplyser, at museet er ved at få lavet en ny moderne hjemmeside. Man har derfor ikke brugt kræfter på at opdatere den nuværende.

Der henvises til særskilt bilag vedrørende museets digitale formidling.

- Museets hjemmeside har ikke den standard, man kan forvente af et statsanerkendt museum. Museet bør snarest få færdiggjort en ny hjemmeside, hvor museet præsenterer sig selv som én organisation og som museal institution med ansvarsområder og arbejdsfelter indenfor landarkæologi, marinarkæologi og nyere tids kulturhistorie.

Udvikling af museets formidling

Museet har siden 2001 haft en museumsinspektør for formidling, oprindeligt med sigte på formidling til børn. Efterfølgende har museet løbende søgt at opgradere medarbejdernes formidlingskompetencer ved deltagelse i møder og kurser om museumsformidling.

Museet udveksler erfaringer i Jysk Arkæologisk Formidlingsnetværk og deltager i et projekt omkring mobil formidling i samarbejde med andre nordvestjyske museer under ledelse af Struer Museum.

- Museet har mulighed for at søge midler til formidlingsprojekter fra de puljer, Kulturarvsstyrelsen administrerer.
- Museets brede vifte af formidlingsaktiviteter bør sammenfattes i en formidlingsplan, hvor de enkelte elementer i formidlingsindsatsen prioriteres.

Pr-virksomhed og markedsføring

I forbindelse med udstillinger og andre arrangementer udsender museet pressemeddelelser til dagblade og ugeaviser, til radio og tv og til historie-online. Alle udstillinger markedsføres via de elektroniske kalendere: KultuNaut og KulturSpot.

Museet har i samarbejde med Holstebro Kunstmuseum en aftale med den lokale ugeavis, Holstebro Onsdag, om at levere en ugentlig artikel fordelt i en turnus med to uger til museet og en uge til Kunstmuseet.

Arkæologisk afdeling informerer i den lokale dagspresse om væsentlige arkæologiske undersøgelser. I forbindelse med luftfotoprojektet udsendes løbende pressemeddelelser, der giver omtale i radio, TV og aviser.

Marinarkæologisk afdeling har gennem de sidste fire år medvirket i udviklingen af "Probus" – et projekt med sigte på at få primært tyske busselskaber, men også nederlandske, norske og svenske busselskaber som besøgende.

Publikum

Åbningstid og besøgstal

Det årlige antal åbningstimer på Museumsvej er ca. 1.560, medens det i Vesterhavsgade er 2.110 timer.

På Museumsvej er der på hverdage åbent i dagtimerne kl. 12-16 og i week-ends og på helligdage i tidsrummet kl. 11-17. I vinterhalvåret er der tillige aftenåbent på onsdage kl. 19-21:30.

I Vesterhavsgade er der åbent alle dage i frokost- og eftermiddagstimerne. Dog er afdelingen lukket i december måned.

- Da der begge steder overvejende er åbent i almindelig arbejdstid, kan museet overveje en større spredning af åbningstiderne med henblik på at få et bredere publikum i tale.

Museet har oplyst følgende besøgstal:

	2004	2005	2006	2007	2008
På Museumsvej	22.666	22.113	16.979	20.746	18.952
I Vesterhavsgade	33.056	28.452	25.572	24.338	21.983
Samlet				45.084	40.935

Besøgstallet på Museumsvej er et fælles besøgstal for Holstebro Museum og Holstebro Kunstmuseum. Museet oplyser, at man forventer et fald i besøgstallet i 2009 på grund af kunstmuseets reducerede aktivitet, som følge af igangværende byggearbejder.

Museet oplyser, at børn og unge udgør 25 % af de besøgende i Vesterhavsgade.

- Da resultaterne af den nationale brugerundersøgelse i 2009 – for så vidt angår adressen på Museumsvej – alene relaterer sig til Holstebro Museum, vil undersøgelsen give et detaljeret billede af de besøgende på museet. Museet bør ved fremtidige brugerundersøgelser sikre sig, at museet får sin egen selvstændige undersøgelse.

Særlige aktiviteter for foreninger m.v.

Medlemmer af museets to venneforeninger har gratis adgang til udstillingerne på Museumsvej og i Vesterhavsgade.

Fra 2009 er Vestforsyning sponsor for museet. Vestforsynings ansatte har gratis adgang til udstillingen på Museumsvej og bliver inviteret til åbningen af den årlige udstilling firmaet sponsorerer.

Butik og cafe

Museet har butikker i begge udstillingsbygninger. Butikkerne forhandler museets publikationer tillige med varer, der afspejler udstillingerne.

Cafeen på Museumsvej bliver benyttet til særlige formidlingstiltag 1-2 gange årligt under overskriften ”Kulturhistorie og Gastronomi”.

På Museumsvej – hvor museet har husfællesskab med Holstebro Kunstmuseum – har museerne fordelt driften af indgang, butik, cafe, foredragssal samt forplads og parkeringsplads mellem sig.

Butikken i Vesterhavsgade har fælles indgang med Restaurant St. George.

Bygninger og udendørsarealer

Udstillingsbygningerne

Bygningerne på Museumsvej og i Vesterhavsgade er opført til museumsformål og ejes af Holstebro Kommune. Kommunen forestår den udvendige og indvendige vedligeholdelse af bygningerne på Museumsvej, medens der for Vesterhavsgade ikke foreligger nogen underskrevet brugsaftale. Her har museets hidtil afholdt udgifterne til vedligeholdelse.

På Museumsvej omfatter udendørsarealerne tre gårdhaver, der benyttes i forbindelse med museets cafe, til lejlighedsvisse formidlingsaktiviteter og til udstillingen af en Leopard 1. kampvogn. Museet råder yderligere over fællesarealer, der drives sammen med Holstebro Kunstmuseum.

På Vesterhavsvej omfatter udendørsarealerne ca. 8000 m² opdelt i tre sektioner: et parkeringsområde, en ankerplads til udstilling af skibssankre og større vrugdele samt et ikke nærmere afgrænset friareal.

Museet anfører, at bygningen på Museumsvej har flere brugsmæssige svagheder. Lysindfaldet er meget stort i udstillingerne, og der savnes klimastyring af lokalerne. Dertil kommer, at bygningens planindretning, med mange gange, vanskeliggør opstillingen af kulturhistoriske udstillinger.

På Vesterhavsvej savnes et egentligt særudstillingsrum.

Magasiner

Magasinerne på Museumsvej er næsten fuldt udnyttede. I kældermagasinerne er der rørgennemføringer til både varme og vand, samt en rørføring til museets springvand. Museet oplyser, at vandstanden i Holstebro Å har været så høj, at kældermagasinet gulv stod under vand i op til 10 cm højde.

Magasinerne på Vesterhavsvej har en udnyttelsesgrad på ca. 75 %. Adgangsforholdene er gode og klimastyringen velfungerende.

Fjernmagasinet på Fjald er privat ejet og lejes af museet for en 10-årig periode. Magasinet er udnyttet ca. 80 %. Adgangsforholdene er gode, men klimastyringen utilstrækkelig.

- Forholdene i kældermagasinerne på Museumsvej er yderst betænkelige, set i lyset af risikoen for vandskade. Samtidig er der en meget høj udnyttelsesprocent i magasinerne.
- Det tidsbegrænsede lejemål på Fald løser et akut magasinproblem, men bør – set i lyset af opbevaringsforholdene – ikke forlænges.
- Museet skal snarest finde en langtidsholdbar løsning på magasinforholdene, gerne i form af et fællesmagasin i samarbejde med andre af de nordvestjyske museer.

Sikringsforhold

Det er museets vurdering, at museets bygninger er konstruktionsmæssigt forsvarligt sikrede til at være en solid ramme museets samlinger: Alle bygningerne opfylder gældende krav om brandsikring og er udstyret med brandalarmeringsanlæg.

Tyverialarmeringsanlægget på Museumsvej dækker alle relevante faste udstillinger og magasiner. Genstande bag glas er alarmbeskyttede, medens de frit udstillede genstande er under opsyn ved vagtpersonalets runderinger.

I Vesterhavsgade er bygningerne alarmbeskyttet udenfor åbningstid. I åbningstiden er lokalerne videoovervåget af vagtpersonalet.

Museet anfører, at der ud er behov for et højere sikringsniveau på porte, døre, vinduer og låsesystemer både på Museumsvej og i Vesterhavsgade.

Afdelingen på Museumsvej har en beredskabsplan med instrukser og forholdsregler imod og i tilfælde af brand, tyveri og brandskade. Forvalteren uddanner sikkerhedspersonalet. Afdelingen i Vesterhavsgade har en beredskabsplan under udarbejdelse. Lederen instruerer vagtpersonalet.

Materiel og inventar

På Museumsvej savnes udstyr og funktionsduelige faciliteter til at modtage arkæologiske fund og et tilfredsstillende midlertidigt magasin. I Vesterhavsgade savnes mobilt løftegrej til arbejde med tunge genstande og på Fjald mangler man løftegrej til stabling af pallereoler.

Organisation og administration

Museet har ikke noget administrativt journalsystem, men er i gang med at undersøge hvilke muligheder og systemer, der findes.

Museets bogholderi og regnskab varetages af museets egen bogholder. Regnskaberne revideres af BDO Kommunernes Revision i Skive. Lønudbetalingen styres af museets regnskabsmedarbejder.

Museet oplyser, at der foreligger en udførlig beskrivelse af, hvordan administrationen fungerer.

Museet har en medarbejder som er ansvarlig for museet IT-drift. Efter behov benyttes CBC-EdbCentret som konsulent. En større omlægning af it-driften er igangsat.

- Museet bør snarest etablere et administrativt journalsystem og, at der udarbejdes administrative retningslinjer, der blandt andet kan sikre, at museet på en mere overskuelig måde kan varetage kapitel 8-arbejdet og den arkæologiske tilsynsopgave.
- Museet bør overveje, om lønadministrationen kan overføres til Holstebro Kommune og, om museet på sigt kan opnå fordele ved et samarbejde med kommunen om it-driften.

Foreninger

Museet har tilknyttet to museumsforeninger.

Holstebro Museumsforening har ca. 720 medlemmer. Medlemskabet giver gratis adgang til museet med ledsager og til omkring 10 foredrag pr. sæson. Foredragene planlægges af museet, men betales af museumsforeningen.

Museet arrangerer årligt 1-3 kulturhistoriske afture for foreningen medlemmer og hvert andet år i kulturhistorisk rejse til udlandet. Foreningens medlemmer deltager fra tid til anden i forskelligt praktisk arbejde. Museumsforeningen finansierer opsætning og trykning af museets årsskrift.

Strandingsmuseets Venner har ca. 400 medlemmer. Medlemskabet giver gratis adgang til afdelingen i Vesterhavsgade og til foredrag her og i Museumsgade.

Ledelse og personale

Bestyrelse

Museets bestyrelse består af 8 medlemmer. Ved kvalitetsvurderingen havde bestyrelsen følgende sammensætning:

Arvid Lisbjerg, formand for Holstebro Museumsforening og født formand for museet
Anne Lise Holst Jensen, næstformand, udpeget af Holstebro Byråd
Per Østerbye, repræsentant for Holstebro Museumsforening
Poul A. Christensen, repræsentant for Strandingsmuseet Venner
Gert Normann Andersen, repræsentant for Strandingsmuseets Venner
Sven Erik Ramsgaard, udpeget af Holstebro Byråd
Torben Aage Lund, repræsentant for Danske Dragonforeningers Sammenslutning
Ole Melthin, personalerepræsentant

Valgperioden er 4 år for Holstebro Byråds repræsentation, medens de øvrige bestyrelsesmedlemmer udpeges for to år ad gangen.

Bestyrelsesarbejdet planlægges efter en årlig cyklus. Bestyrelsen har senest i maj måned 2009 haft en generel drøftelse af museets varetagelse af sin rolle og opgaver.

En gang årligt fremlægger museets direktør sammen med formanden i hovedtræk museets planer for det kommende år for kommunens kulturudvalg, kommunaldirektør og borgmester.

Museet tilkendegiver, at museet frem til 2007 havde en velfungerende bestyrelse. Efter Strandingsmuseets Venner fik pladser i bestyrelsen, har bestyrelsesarbejdet været præget af uenighed. Der har i løbet af de seneste år har været afholdt fire gange så mange bestyrelsesmøder som tidligere.

- Bestyrelsesarbejdet bør finde en form, der gør det muligt for bestyrelsen at løfte sin opgave.

Museets leder

Museet leder siden 2005 er Ole Nielsen, cand. mag. i forhistorisk arkæologi og middelalderarkæologi.

Fast personale

Museets fastansatte personale består af museets leder, 7 museumsinspektører, 2 arkæologer, 1 arkivassistent, 1 registrator, 1 forvalter, 1 sekretær samt 3 medarbejdere, der varetager reception, rengøring og butik i Vesterhavsgade.

I arkæologisk afdeling er en inspektør frikøbt til at forestå luftfotoprojektet, medens 2 inspektører sammen med de 2 arkæologer udfører fortidsmindetilsynet.

Herudover har museet 8 medarbejdere ansat i flexjob og servicejob.

Andet personale

Museet driver i samarbejde med Holstebro Kommune og Holstebro Kunstmuseum et projekt, der har til formål at afklare og om muligt klargøre arbejdsløse med psykiske vanskeligheder til arbejdsmarkedet. Projektets deltagere arbejder i cafeen på Museumsvej og udfører tillige rengøringsarbejde og lettere pedeløpgaver. For tiden har museet 2 medarbejdere i jobtræning.

Personalepolitik

Museet har kun en delvist nedskrevet personalepolitik. Der er ikke udarbejdet en skriftlig arbejdspladsvurdering.

Museet benytter en række af de tilbud om efter- og videreuddannelse som løbende udbydes af "Kultursamarbejdet" – et samarbejde mellem kommunerne og kulturinstitutionerne i det gamle Ringkøbing Amt – og af ODM, Organisationen af Danske Museer.

Museet prioriterer, at de faglige medarbejdere har mulighed for at komme med på det årlige faglige møde på Fuglsø. Derudover tages der konkret stilling til behovet for efteruddannelse af den enkelte medarbejder.

- Museet bør få gennemført en arbejdspladsvurdering.
- Af hensyn til en fælles forståelse af museumsarbejdet bør museets leder gennemgå museumsloven, museumsbekendtgørelse og ICOMs etiske regler for personalet.

Økonomi

Museet har et samlet driftsbudget i 2008 på ca. 14,5 mio. kr.

Museets har i de seneste fire år modtaget følgende tilskud (i 1000 kr.)

	2005	2006	2007	2008
Kommunalt tilskud	2.298	2.849	3.107	3.634
Amtskommunalt tilskud	487	502	-	-
Statstilskud	853	861	1.954	1.954
Ikke-offentlige tilskud	152	55	122	136
Tilskud i alt	3.790	4.267	5.183	5.724

Til museets driftsgrundlag bidrager desuden:

- det arkæologiske tilsyn, som museet udfører for Kulturarvsstyrelsen. Tilsynet har en selvstændig økonomi, som over den femårige kontraktperiode 2007-2012 andrager ca. 3.050.000 kr.
- det fireårige luftfotoprojekt, som løber frem til 2010. Projektet har et totalbudget på 4.870.000 kr.

Den tungest vejende post i museets egenindtægt er den arkæologiske undersøgelses- og gravningsvirksomhed, som i 2008 havde en momspligtig omsætning på 3.692.219 kr.

Cafeen og butikken på Museumsvej og museumsbutikken i Vesterhavsgade er alle momsregistrerede. I 2008 var omsætningen i cafeen 203.000 kr., medens den i de to butikker var henholdsvis 92.052 kr. og 359.445 kr.

Museets samlede entreindtægt var i 2008 på 650.590 kr.

Museet vurderer, at det overordnet set har en stabil driftsøkonomi.

Museet gør opmærksom på, at det ikke modtager tilskud fra Lemvig og Struer kommuner, hvor museet varetager det arkæologiske ansvar. Med et voksende tidsforbrug på kapitel 8-opgaverne, bliver dette misforhold stadig mere synligt.

Efter museets vurdering forestår der store opgaver indenfor formidlingsområdet blandt andet i forbindelse med ombrydning af de permanente udstillinger til udstillinger af mere tematisk karakter. Museet mener ikke, at denne formidlingsopgave kan rummes indenfor driftsøkonomien i dag.

- Museet bør redegøre for omfanget og karakteren af det arkæologiske arbejde i Lemvig og Struer kommuner og orientere museets hovedtilskudsyder, Holstebro Kommune, herom.
- Med hensyn til den påtænkte fornyelse af udstillingerne kan museet søge midler til innovative formidlingsprojekter fra de puljer, der specifikt er rettet mod museernes formidling, og som styrelsen administrerer.

Sammenfatning

Holstebro Museum er et statsanerkendt museum efter museumslovens § 15 med ansvar for landarkæologi, marinarkæologi og nyere tids kulturhistorie i Holstebro Kommune.

Det landarkæologiske ansvar omfatter tillige Struer og Lemvig kommuner.

Det marinarkæologiske ansvarsområde omfatter kommunerne langs den jyske vestkyst og Limfjordens vestlige del. Det marinarkæologiske ansvar, som museet har haft siden 2007, fulgte med overførslen af Strandingsmuseet i Thorsminde, som tidligere var en afdeling under Ringkøbing Museum.

Med Kulturaftale Midt- og Vestjylland har museet fået i nationalt opdrag at etablere et videntcenter for luftarkæologi.

Endvidere varetager museet for Kulturarvsstyrelsen tilsynet med de fredede fortidsminder i Viborg Stiftsmuseums, Hernings Museums samt Ringkøbing-Skjerns Museums ansvarsområder.

Det er Kulturarvsstyrelsens indtryk, at museet løfter sit ansvar og løser sine opgaver på betryggende måde.

I det følgende opsummeres kvalitetsvurderingens hovedpunkter.

Arbejdsgrundlag og organisation

I museets vedtægter er museets lovbestemte ansvarsområde beskrevet generelt og med hovedvægt på geografien. Museet bør i nye vedtægter uddybe de emnemæssige ansvarsområder med henblik på at præcisere museets arbejdsfelter.

Samtidig bør museet udarbejde en organisationsplan med udgangspunkt i de tre faglige hovedområder: landarkæologi, marinarkæologi og nyere tids kulturhistorie. I den forbindelse må museet indenfor hvert af de tre ansvarsområder foretage en vægtning af museumsarbejdets fem søjler som forberedelse af museets ny arbejdsplan for årene 2011-14.

Indsamling og erhvervelser

Arkæologisk afdeling indsamler hovedsageligt genstande i forbindelse med udgravningsvirksomheden, der følger af det lovpligtige kapitel 8-arbejde.

Marinarkæologisk afdelings indsamling har gennem de sidste år været præget af donationer fra private. Afdelingen vurderer om genstandene passer ind i samlingen.

Nyere tids afdeling har formuleret en indsamlingspolitik, der angiver en restriktiv og fagligt begrundet indsamling indenfor museets emnemæssige interessefelter. Det er positivt, at indsamlingspolitikken er publiceret, da den på én gang tegner museets profil i offentligheden og er den referenceramme, museet kan henholde sig til, når museet får tilbudt genstande.

Samlingernes forvaltning

På det arkæologiske område har museet indenfor de seneste år tilstræbt en nyordning af samlingen, hvor museet hjemtager fund som stammer fra det ansvarsområde, museet

har i dag. Museet bør ikke gennemføre yderligere overflytning af genstande. Kun hvor museet savner væsentlige genstande i sin formidling, kan en flytning overvejes. I stedet kan museet i sin formidling rette fokus på de genstande, som museet selv har indsamlet og, som museet har et indgående kendskab til.

Nyere tids samling rummer en række specialsamlinger, som museet enten selv har tilvejebragt eller som er tilgået museet i form af donationer. Museet bør forholde sig kritisk til at modtage private samlinger, som emnemæssigt er uden specifikt lokalt tilhørsforhold. Museet kan med fordel overveje specialsamlingernes fremtid, da der med samlingerne følger en forsknings- og formidlingsforpligtigelse. En eventuel videreudvikling af specialsamlingerne bør foregå i dialog med andre museer, som arbejder med de samme temaer.

Generelt bør museet gennemgå sine samlinger med henblik på udskillelse af genstande og genstandsgrupper, som er i ringe bevaringstilstand, savner proveniens og i øvrigt er uden relevans for museets arbejdsfelter.

Museet skal være opmærksomt på, at museet ved mere eller mindre permanente indlån af private samlinger påtager sig et ansvar for genstandenes opbevaring og sikring, og derved båndlægger ressourcer, som kunne være kommet museets egen samling til gode.

Museet bør udarbejde en nedskrevet politik for udlån.

Undersøgelser og forskning

Museet har en god undersøgelses- og forskningsprofil både indenfor arkæologi og nyere tid.

Museet har foretaget en række arkæologiske nødudgravninger med klart forskningsperspektiv, hvor udgravningsstrategien har været målrettet i forhold til aktuelle forskningsmæssige problemstillinger. Det vil være en vigtig opgave for museet, at få publiceret de væsentlige resultater fra den arkæologiske forskning.

Indenfor nyere tid har museet gennemført mindre lokale industrihistoriske undersøgelser og som en særlig satsning, en undersøgelse af beat- og ungdomskulturen i Holstebro i anden halvdel af 1960'erne. Det vægtigste forskningsbidrag har dog været disputatsen om "Nordvestjyske bønder som kreaturhandlere i Nordsørummet".

Indenfor luftarkæologien har museet på forbilledlig vis demonstreret, hvorledes et regionalt museum kan indgå i metodeudvikling, efteruddannelse og forskningsbaseret feltarkæologi på nationalt og internationalt niveau.

På det marinarkæologiske område er der gennem de sidste fire år foretaget rekognosceringer af kendte submarine bopladser i Limfjorden, og et lignende arbejde i Vadehavet vil blive påbegyndt i 2009 i samarbejde med Syddansk Universitet.

Generelt bør museet udvide samarbejdet med andre museer og med universiteterne om konkrete undersøgelser og forskningsprojekter.

Formidling

Museet har ingen nedskrevet formidlingspolitik. Men det er museets overordnede mål, at gøre resultaterne af museets forskning og undersøgelser tilgængelige på folkeligt

niveau. Set under ét, bør museets brede vifte af formidlingstiltag sammenfattes i en nedskrevet formidlingsplan, hvor de enkelte elementer i formidlingsindsatsen prioriteres.

Med hensyn til museets udstillinger på Museumsvej kan den arkæologiske udstilling med fordel opbygges tematisk og med nedslag i de centrale dele af samlingerne. Nyere tids området savner en generel præsentation af Holstebro og Holstebro-egnens historie, som kan give den besøgende et helhedsbillede af museets ansvarsområde og belyse baggrunden for specialsamlingerne. Museet bør overveje med hvilken vægt, de forskellige specialsamlinger skal indgå i udstillingen fremover.

Med hensyn til en fornyelse af udstillingerne kan museet søge midler til innovative formidlingsprojekter fra de puljer, der specifikt er rettet mod museernes formidling, og som styrelsen administrerer.

Den marinarkæologiske udstilling i Vesterhavnsvej har et rosværdigt enkelt og overskueligt udstillingskoncept, hvor marinarkæologien som arbejdsfelt gerne må få en mere fremtrædende plads i udstillingen.

Museet skal også have ros for, at den marinarkæologiske udstilling tillige med støbejerns- og legetøjsudstillingen på Museumsvej er tekstet på dansk, engelsk og tysk. Samlingerne, der har et væsentligt internationalt islæt, er således gjort tilgængelige for et internationalt publikum.

Museet står overfor store udfordringer med hensyn til, hvordan samlingerne i Museumsgade kan præsenteres i de givne lokalemæssige rammer. Museet bør udarbejde en skriftlig plan for formidlingen af den faste samling. Resultaterne fra den nationale brugerundersøgelse kan bidrage hertil.

Museet har ikke en egentlig skoletjeneste, men tilbyder omvisninger for skoler og institutioner i udstillingerne, ligesom museet tilbyder besøg på skolerne eller byvandring og ture i landskabet. Museets tilbud fremgår af e-museum, og museets afdelinger er fra efteråret 2009 optaget i Holstebro Kommunes kommunale læseplan. Museet skal være opmærksomt på det nyoprettede center for museumsundervisning MUSKO, som kan blive en fremtidig samarbejdspartner.

Museets hjemmeside har en kort introduktion, der oplyser, at museet er ved at få lavet en ny, moderne hjemmeside. Der er derfor ikke brugt kræfter på at opdatere den nuværende.

Hjemmesiden har ikke den standard, man forventer af et statsanerkendt museum. Museet bør snarest få færdiggjort en ny hjemmeside, hvor museet præsenterer sig selv som én organisation og som museal institution med ansvarsområder og arbejdsfelter indenfor landarkæologi, marinarkæologi og nyere tids kulturhistorie.

Forvaltning af den faste kulturarv

Arkæologisk afdeling har et velfungerende samarbejde med de tre kommuner, hvor museet har det arkæologiske ansvar. Det arkæologiske tilsyn, som museet siden 2008 udfører for Kulturarvsstyrelsen, varetager afdelingen på tilfredsstillende måde.

Nyere tids afdeling har et formelt samarbejde med Holstebro Kommune, men anvender kun begrænsede ressourcer på kapitel 8-arbejdet. Det efterlader indtrykket af, at nyere tids afdeling ikke lever op til museumslovens intentioner. Afdelingen kan med fordel etablere et egentligt samarbejde med teknisk forvaltning for derved i højere grad, at kunne bidrage med sin viden til byggesagsbehandlingen og planlægningen.

Bevarings- og magasinforhold

Konserveringscenter Vest vurderer, at opbevaringsforholdene i udstillinger og magasiner på Museumsvej og i fjernmagasinet på Fjald er behæftet med væsentlige mangler. Selvom der er indgået aftale med konserveringscentret om rådgivning til løsning af problemerne, er museets magasinssituation på sigt uholdbar. Museet har derfor indledt drøftelser med en række andre museer om etablering af et fællesmagasin. Museet bør intensivere dialogen med nabomuseerne om et fællesmagasin.

Publikum og foreninger

Museet har omkring 40.000 besøgende årligt, hvor udstillingerne på Museumsvej og i Vesterhavsgade hver tegner sig for halvdelen. Set i forhold til det lokale befolkningsunderlag er der tale om et stort besøgstal.

Til besøgstallet på Museumsvej knytter sig dog en vis usikkerhed, da det hidtil er opgjort fælles med Holstebro Kunstmuseum. Den nationale brugerundersøgelse vil belyse dette forhold, da kunstmuseet i 2009 har været lukket på grund af ombygning. Museet bør sikre sig en selvstændig undersøgelse af besøget på Museumsvej fremover. Besøgstallet i Vesterhavsgade afspejler udstillingens brede appel til vestkystens sommergæster.

De to museumsforeninger: Holstebro Museumsforening og Strandingsmuseets Venner har en bemærkelsesværdig stor tilslutning.

Organisation og administration

Museet bør snarest etablere et administrativt journalsystem og udarbejde administrative retningslinjer, der kan sikre, at museet på en mere overskuelig måde kan varetage kapitel 8-arbejdet og den arkæologiske tilsynsopgave.

Museet kan desuden overveje, om lønadministrationen kan overføres til Holstebro Kommune og, om museet på sigt kan opnå fordele ved et samarbejde med kommunen om it-driften.

Ledelse og personale

Kulturarvsstyrelsen er orienteret om de aktuelle samarbejdsvanskeligheder i museets bestyrelse. Styrelsen kan kun opfordre til, at bestyrelsesarbejdet finder en form, der gør det muligt for bestyrelsen at løfte sin opgave.

Museets faste personale repræsenterer samlet set 16 årsværk i 2009. For det museumsfaglige personales vedkommende afspejler det museets engagement i luftfotoprojektet og det arkæologiske tilsyn samt prioriteringen af formidlingsarbejdet. De faglige miljøer i marinarkæologisk afdeling og nyere tids afdeling må gerne styrkes.

Museet opfordres til at udarbejde en personalepolitik og til at få gennemført en arbejdspladsvurdering.

Økonomi

Museet har en stabil driftsøkonomi. Med luftarkæologiprojektet og det arkæologiske tilsyn er museet yderligere styrket både økonomisk og personalemæssigt.

I forbindelse med fornyelsen af Kulturaftale Midt-Vestjylland bør museet markere interesse for at kunne videreføre luftarkæologiprojektet, som har vist gode resultater.

Med hensyn til det arkæologiske kapitel 8-arbejde i Lemvig og Struer kommuner, må museet redegøre for karakteren og omfanget af dette for museets hovedtilskudsyder.

Kulturarvsstyrelsens notat om museets digitale formidling

Hjemmesiden er sidst besøgt d. 27. november 2009

Overordnet design og navigation

Hjemmesiden er delt i to: en fast navigationsbarre i venstre side og et stort midterfelt, hvor tekst og billeder figurerer. Det gør hjemmesiden meget overskuelig og nem at navigere i, men den stationære opbygning udnytter ikke de mediemæssige muligheder, som nutidigt webdesign lægger op til.

Informationsmængde

Hjemmesiden fortæller i kort form om museets udadrettede aktiviteter og formidling af samlingen i form af udstillinger. Der er desuden et særskilt underpunkt om museets arkæologiske afdeling og et særskilt underpunkt om aktiviteter på Strandingsmuseet. Der gives dog ingen information om museet samlet set; dets organisation eller samlingsområde. Kun i den engelske udgave af hjemmesiden findes en kort introduktion til museet.

Informationerne om museets publikumsaktiviteter er i nogle tilfælde forældede og kunne med fordel redigeres.

For den interesserede læser kunne museets seneste årsberetning være tilgængelig som information om museet, da man her kunne få indblik i museet som organisation.

Som nævnt fortæller hjemmesiden i et særskilt punkt om aktiviteter på Strandingsmuseet. Men det virker en kende forvirrende, når man under punktet 'links' kan finde en selvstændig side om Strandingsmuseet (www.strandingsmuseet.dk). Denne selvstændige underside, "Strandingsmuseets officielle webside" er bygget op som museets hovedside med en fast navigationsbarre i venstre side og et stort midterfelt med tekst og billeder.

Det bidrager yderligere til forvirringen, at der ved søgning på Google findes endnu en hjemmeside om Strandingsmuseet (www.strandmus.dk), som er venneforeningens selvstændige hjemmeside om museet. For den besøgende, der ønsker at orientere sig om Strandingsmuseet skaber denne "flerstemmighed" unødigt forvirring.

Museet anfører – som manchet på hjemmesiden – at museet er ved at få lavet en ny moderne hjemmeside. Man har derfor ikke brugt kræfter på at opdatere den nuværende.

Sammenfattende er det Kulturarvsstyrelsens opfattelse, at hjemmesiden ikke har den standard, man kan forvente af et statsanerkendt museum. Styrelsen henstiller, at museet snarest får færdiggjort den ny hjemmeside.

Generelle anbefalinger

Med denne vurdering af hjemmesiden anbefaler vi:

- at museet præsenterer sig selv som organisation og som museal institution med et samlings- og forskningsområde

- at museet som del af denne præsentation lægger museets vedtægter og den seneste årsberetning på hjemmesiden
- at Strandingsmuseet får en parallel repræsentation med Holstebro Museum på hjemmesiden
- at hjemmesiden løbende opdateres, så forældede arrangementer ikke længere er synlige
- at museet overvejer, hvorledes et webdesign, der udnytter digitale og mediemæssige muligheder, kan styrke kommunikationen med museets brugere

Holstebro Museum (HOL)

Forskningsevaluering (2005-09): Arkæologi

Evalueringen er baseret på det indleverede materiale jf. nedenstående liste:

1. Steen, Bo 2005: Stolpehulsbæltet ved Risum Østergård. *Holstebro Museum Årsskrift* 2005, s.15-27. ISSN: 1395-5284.
2. Andersen, Charlotte Boje Hilligsø 2006: Nyt fra Volstrups voldgrav. *Holstebro Museum Årsskrift* 2006, s.10-18. ISSN:1395-5284.
3. Olesen, Lis Helles 2006: Trefliget Spænde fra vikingetiden. *Holstebro Museum Årsskrift* 2006, s.5-9. ISSN: 1395-5284.
4. Olesen, Lis Helles 2006: Archaeologia lotnicza w Danii. I: Jacek Nowakowski, Andrzej Prinke & Włodzimierz Rączkowski (eds.): *Biskupin... i co dalej? Zdjęcia lotnicze w polskiej archeologii*. ISBN: 83-916342-2-1.
5. Callesen, Frederik 2007: Tvis Kloster - det middelalderlige bygningskompleks. *Holstebro Museum Årsskrift* 2007, s.26-33. ISSN: 1395-5284.
6. Olesen, Lis Helles 2007: Fjandhus set fra luften. *Holstebro Museum Årsskrift* 2007, s.11-16. ISSN: 1395-5284.
7. Steen, Bo 2007: Høvdinglehal og grav på Solbakken. *Holstebro Museum Årsskrift* 2007, s.17-25. ISSN: 1395-5284.
8. Thomsen, Turi 2008: Udgravningen af Holstebro Kirkeplads. *Holstebro Museum Årsskrift* 2008, s.10-24. ISSN: 1395-5284.
9. Bennike, Pia 2008: Antropologiske undersøgelser. Skeletterne fra Kirkepladsen i Holstebro. *Holstebro Museum Årsskrift* 2008, s.25-38. ISSN: 1395-5284.
10. Nymann, Malene 2009: To Gravhøje fra ældre bronzealder på oldtidsvejen ved Agerbæk. *Holstebro Museum Årsskrift* 2009, s.38-43. ISSN: 1395-5284.
11. Olesen, Lis Helles 2009: Fortiden set fra Himlen - luftfotoarkæologi i Danmark. *Holstebro Museum Årsskrift* 2009, s.44-55. ISSN: 1395-5284.
12. Bo, Steen 2009: Forsvarsanlæg og bebyggelse ved Tvis Møllevej. *Holstebro Museum Årsskrift* 2009, s.5-16. ISSN: 1395-5284.
13. Terkildsen, Niels 2009: Bronzealderen, langs oldtidsvejen. *Holstebro Museum Årsskrift* 2009, s.30-37. ISSN: 1395-5284.

Ovennævnte arbejder kan karakteriseres som følger¹:

numre)		Placering (titlernes
Basisforskning	Grundforskning	
	Strategisk forskning	11
Anvendelsesorienteret forskning og udviklingsarbejde	Anvendt forskning	1, 5, 6, 9, 10, 12, 13
	Udviklingsarbejde	4 ² ,
	Reflekteret dataindsamling	2, 3, 7, 8

¹ jf. Forskningsdefinitioner fra Kulturministeriets Rådgivende Forskningsudvalg: Beretning 1993 – 1995.

² Artiklen bør ses i sammenhæng med publikation nr.11, der omhandler samme emne.

Samlet vurdering

Sammenfattende må det konkluderes, at Holstebro Museum (HOL) inden for de af vurderingen omfattede år har været i stand til at foretage en række arkæologiske nødudgravninger med klart forskningsperspektiv, hvor udgravningsstrategien har været målrettet i forhold til aktuelle forskningsmæssige problemstillinger, eksempelvis i relation til hulbælterne fra ældre jernalder³. I relevante sammenhænge er undersøgelserne udvidet med tværfagligt og tværinstitutionelt samarbejde⁴.

Udvalgte resultater af museets nødudgravningsaktivitet er løbende formidlet i museets årsskrift i en form, der tilgodeser en bred formidling til den interesserede offentlighed og samtidig sætter undersøgelserne i forskningsmæssigt perspektiv, der rækker ud over museets ansvarsområde og i nogle tilfælde inddrager komparativt materiale fra det øvrige Europa. En række af disse undersøgelser har således en forskningsmæssig kvalitet, der betyder, at de fortjener også at blive publiceret på en måde, som i højere grad er synlig og tilgængelig for det nationale og internationale fagmiljø. I den henseende forekommer den aktuelle publiceringsstrategi utilstrækkelig. Den forestående publikation "Vikinger i Vest – vikingetiden i Vestjylland", som er resultat af samarbejde med nabomuseerne i regionen og forventes at udkomme senere i år, må i den sammenhæng hilses særlig velkommen.

Ud over varetagelsen af det antikvariske arbejde i museets ansvarsområde har Holstebro Museum taget en række yderst prisværdige initiativer inden for området luftfotoarkæologi, som har vist sig også i Danmark at rumme et stort, men kun sporadisk udnyttet potentiale. Holstebro Museum indgår i disse år som ét af 7 udvalgte museer i et strategisk pilotprojekt på landsplan, som bl.a. skal undersøge potentialet i anvendelsen af luftfoto i forbindelse med tilsyn af fredede fortidsminder⁵. Holstebro Museum har ikke blot taget initiativ til dette nationale opdrag under Kulturministeriet, men har tillige i 2007 stået som hovedarrangør af et efteruddannelseskursus i luftfotoarkæologi, og samme år arrangerede museet en international luftfotoarkæologikonference i København i relation til det internationale netværk på dette felt, AARG. Museet har tillige i 2005 deltaget i en international konference om luftfotoarkæologi⁶. Holstebro Museum har således på forbilledlig vis demonstreret, hvorledes et regionalt museum kan indgå i metodeudvikling, efteruddannelse og forskningsbaseret feltarkæologi på nationalt og internationalt niveau.

København 17. september 2009

Per Ole Rindel

(medlem af Det Arkæologiske Råd)

³ jf. publ.nr.1 & 12

⁴ Jf. publ.nr. 8-9 & 10

⁵ jf. publ. nr.11

⁶ jf. publ.4

Forskningsvurdering vedr. Holstebro Museum

Oktober 2009

Vurderingen er foretaget af Ea S. Matzon og Michael F. Wagner, Kulturarvsstyrelsens Råd for Nyere Tids Kulturhistorie, på grundlag af de i afsnit 1 nævnte titler angående nyere tids kulturhistorie, fremsendt til Kulturarvsstyrelsen.

Indhold

1. Publikationer.....	34
2. Forfattere	35
3. Beskrivelse af publikationerne	35
4. Sammenfatning.....	38

1. Publikationer

2005

1. Graugaard, Esben: *RØMER. Et århundrede med glas i Holstebro 1905 – 2005*. Isbn 87-990726-0-2.
2. Alsted, Gert og Esben Graugaard: *Fra milesten til kantpæle. Vejafmærkninger i Ringkøbing Amt gennem 300 år*. Udg. Kulturmiljørådet for Ringkøbing Amt 2005. Uden Isbn.
3. Bertelsen, Harald: *De danske jernstøberier. Et katalog over de danske jernstøberier gennem tiderne*. Monografi, Holstebro Museums Forlag. Isbn 87-87522-578.

2006

4. Graugaard, Esben, Jacob Kieffer Olesen: *Oksehandlen på Drivvejen. I: Drivvejen - ad studedrivernes spor i det vestlige Jylland*. Isbn 87-7054-041-1.
5. Graugaard, Esben: *Nordvestjyske bønder som kreaturhandlere i Nordsørummet*. Monografi (disputats) v. Syddansk universitetsforlag. Isbn 87-7674-125-7. Grundforskning
6. Bertelsen, Harald: *Vagn Aage Jeppesen. Konstruktøren. Meddeleren. Opfinderen. Professoren*. Monografi, Holstebro Museums Forlag. Isbn 87-87522-594. Reflekteret dataindsamling

2007

7. Graugaard, Esben: *Kirken brydes ned og bygges op 1906-7. I: Livet i og omkring Holstebro Kirke i 100 år*. ed. L. Malmgart. Udg. Holstebro Menighedsråd. Isbn 978-87-992017-0-9. Anvendt forskning
8. Andersen, Mette Lund: *Gennem ild og sand. Arbejdsliv og produktion på Vald. Birn A/S*. Rapport udg. Af Holstebro Museums forlag. Isbn 87-87522-616. Udviklingsarbejde
9. Christensen, Michael: *Da Maren blev elektrisk*. Monografi, Holstebro Museums Forlag. Isbn 978-87-87522-01-4. Reflekteret dataindsamling

2008

10. Graugaard, Esben: *Maskinbygger Niels Kirkegaard i Maabjerg. I: Holstebro Museum årsskrift 2008 s. 39 - 44*. Issn 1395-5284.

11. Boysen, Benny: *Nelson Commemorative Plates From The Wreck Of HMS St. George*. Journal of the Pewter Society, vol 28, Spring 2008. Issn 1468 2990.
12. Mortensen, Lars Froberg: *Teknologi og historie*. I: Holstebro Museum årsskrift 2008 s. 58 - 64. Issn 1395-5284.

2. Forfattere

Af ovennævnte forfattere er Esben Graugaard (dr. Phil.) og Lars Froberg Mortensen (arkæolog) ansat som museumsinspektører ved Holstebro Museum. Lars Froberg Mortensen er samtidig leder på Strandingsmuseet (del af Holstebro Museum)

Andersen, Mette Lund. cand. mag. i etnologi og folkløristik var projektansat ved Holstebro Museum, da rapporten blev skrevet.

De øvrige forfattere er enten ikke eller udelukkende løst tilknyttede til Holstebro Museum. Således er Gert Alsted og Benny Boysen ikke knyttet til Holstebro Museum. Ingeinør Harald Bertelsen og Michael Christensen er begge løst tilknyttet Holstebro Museum. Harald Bertelsen har som ingeniør været tilknyttet det lokale Vald. Birn A/S, først ansat og senere som bestyrelsesmedlem.

3. Beskrivelse af publikationerne

1

Graugaard, Esben: *RØMER. Et århundrede med glas i Holstebro 1905 – 2005*. Publikationen er et jubilæumsskrift for et lokalt glarmesterfirma, som har eksisteret i 100 år. Forfatteren har anvendt et bredt kildemateriale dels fra arkiverne og dels fra familiens egne samlinger.

I fem hovedafsnit kommer læseren igennem firmaets historie. Indledningsvis firmaets første år, hvor familiens virke bliver kædet sammen med Holstebros udvikling. Slægten bliver behandlet i et selvstændige afsnit, det viser sig at være byens ældste håndværkerslægt. De efterfølgende afsnit omhandler de enkelte generationer og deres virke. Til sidst i publikationen er der en oversigt (i prosaform) over det anvendte kildemateriale. Publikationen fremstår som anvendt forskning.

2

Alsted, Gert og Esben Graugaard: *Fra milesten til kantpæle. Vejafmærkninger i Ringkøbing Amt gennem 300 år* er et gennemillustreret bidrag til jysk vejhistorie. Det er historien om de mange milepæle og kilometersten, der står langs vejene i det tidligere Ringkøbing Amt. Indledningsvis henstiller Kulturmiljørådet for Ringkøbing Amt at staten og kommunerne tager vare på denne del af kulturhistorien. Forfatterne gennemgår forholdene (forordningerne og vejreformerne) omkring stenenes og pælens opsætning, deres materialer, placering og udformning samt vigtige personer med tilknytning til denne del af kulturhistorien. Hæftet er forsynet med noter. Det fremstår som anvendt forskning.

3

Bertelsen, Harald: *De danske jernstøberier*. Et katalog over de danske jernstøberier gennem tiderne indledes med en præsentation af R. V. Birn, som var direktør på Vald. Birn A/S og hans liv og arbejde. Herefter følger en gennemgang af støbejernets historie fra jernalderen til nutiden. Endelig indeholder publikationen et katalog over de danske jernstøberier.

Forfatteren har været i kontakt med lokalarkiver og museer ligesom den eksisterende litteratur på området er blevet gennemløbet for relevante oplysninger.

Publikationen er forsynet med noter. Den fremstår som reflekteret dataindsamling.

4

Graugaard, Esben, Jacob Kieffer Olesen: *Oksehandlen på Drivvejen*. S. 43 - 49 I: Drivvejen - ad studedrivernes spor i det vestlige Jylland, som er en guide med kort, artikler og små beskrivelser langs drivvejen.

Artiklen giver en oversigt over oksehandelens historie fra de første arkæologiske spor i vikingetidens Ribe. begyndelsen af 1900 tallet. Den fremstår som koncentreret information til rejsende på drivvejen, der lige skal have en første gennemgang af et meget stort emne. Derfor har artiklen meget præg af oversigt, der er baseret på gennemgang af et noget større historisk materiale. Formidlings artikel.

5

Graugaard, Esben: *Nordvestjyske bønder som kreaturhandlere i Nordsørummet*.

Denne omfangsrige monografi om nordvestjyske bønder som kreaturhandlere er afleveret og forsvaret som disputats ved SDU. Der er tale om en mange facetteret studie i netværket som det udfolder sig omkring en regional kultur- og driftsform i perioden 1788-1914. Det regionale perspektiv bliver konsekvent fastholdt gennem hele bogen, som går tæt på en lang række markante personligheder og lokaliteter indenfor studehandelen i regionen. Selvom der grundlæggende er tale om en afhandling med et økonomisk historisk sigte, så rummer den samtidig en lang række andre metodiske tilgange til den regionale historie. Der er således i høj grad tale om kultur- og mentalitetshistoriske vinkler anlagt på det meget omfattende kildemateriale, som udover en systematisk gennemløbning af de traditionelle arkiver også bygger på andet materiale som er ihærdigt indsamlet gennem private bidrag. Det giver en særlig personhistorisk tilgang som muliggør en ganske levende 'tyk beskrivelse' af en række centrale aktørers liv og levned, men nærheden rummer samtidig det problem, at det kan være vanskeligt at bevare det samlede overblik undervejs i de enkelte kapitler. En god og gedigen konklusion råder dog en hel del bod på dette flimrende billede ved at samle godt på hele afhandlingen i det omfattende afslutningskapitel. Man sidder tilbage med indtrykket af en forfatter der både kender sit emne og de berørte lokaliteter meget nøje og brænder for sit emne. Der er tale om et meget overbevisende stykke historisk grundforskning, som gør både forfatteren og museet stor ære. Og selvom det givet vis har kostet mange yderligere omkostninger end museet har kunnet honorere og dertil krævet personlige ofre af forfatteren for at nå så vidt, så har Holstebro Museum formået at sætte en meget høj standard for museumsforskningen herhjemme med dette fornemme arbejde.

6

Bertelsen, Harald: *Vagn Aage Jeppesen. Konstruktøren. Meddeleren. Opfinderen. Professoren*. Monografi. Biografi over et berømt bysbarn, der kom ud i den store verden og nåede vidt omkring som ingeniør, konstruktør og professor på DtH. Skildringen er ret personlig og rummer beskrivelser af barndom og opvækst i Holstebro, familieliv med kone og børn, men først og fremmest det professionelle liv som konstruktør, erhvervsmand og professor er indgående skildret i fremstillingen. Især det innovative arbejde er grundigt dokumenteret på grundlag af såvel mundtlige som skriftlige kilder. Reflekteret dataindsamling.

7

Graugaard, Esben: *Kirken brydes ned og bygges op 1906-7*. S. 11 – 34 I: Livet i og omkring Holstebro Kirke i 100 år. Artiklen fortæller på baggrund af et omfattende kildemateriale om de omstændigheder og personer, der havde indflydelse på nedrivning af den gamle og opførelsen af den nye kirke i Holstebro i 1906-07. Formålet er, ifølge forfatteren, at få fastslået handlingsforløbet uden at moralisere over, at den gamle middelalderkirke burde være blevet bevaret. Artiklen er forsynet med noter. Den fremstår som anvendt forskning.

8

Andersen, Mette Lund: *Gennem ild og sand. Arbejdsliv og produktion på Vald. Birn A/S*. Rapport udg. Af Holstebro Museums forlag. Der er tale om en arbejdspladsanalyse og -beskrivelse, som på en dækkende måde kommer rundt dagligdagen på et stort jernstøberi i Holstebro. Undersøgelsen er udført som et etnologisk feltarbejde med interview af ansatte blandt ledelse og arbejdere, hertil kommer en gennemført spørgeskemaundersøgelse og fotografering af arbejdsgangen samt deltagerobservation af produktionen og de interne relationer mellem virksomhedens ansatte. Et fint eksempel på et etnologisk udviklingsarbejde.

9

Christensen, Michael: *Da Maren blev elektrisk*. Monografien rummer en beretning om beat- og ungdomskulturen i Holstebro med hovedvægten lagt på anden halvdel af 1960'erne. Fremstillingen er overvejende baseret på interview med datidens aktører og er bygget op med kapitler om de enkelte beatgrupper og deres gøre og laden. Hertil kommer avisclip fra deltagernes scrapbøger og fotosamling samt den trykte presse. Fokus er holdt på byens eget musikliv, men der er tråde og forgreninger til den store verden, når store kunstnere gæster byen eller andre begivenheder udefra virker tilbage på byen. Ganske underholdende fortalt og klart mest af lokalhistorisk interesse. Bogen er resultat af reflekteret dataindsamling og rummer ingen overordnede betragtninger over fænomener som ungdomskultur, medier og kommercialisering.

10

Graugaard, Esben: *Maskinbygger Niels Kirkegaard i Maabjerg*. Artiklen er et resultat af, at Holstebro Museum indtog en genstand, med en lokal proveniens, som man valgte at undersøge nærmere. Det er historien om en gåsåmaskine fremstillet af en lokal maskinbygger, som hidtil havde været ukendt for museet.

Det er samtidig en historie om, hvordan museernes forskning bliver påvirket af "tilfældige" gaver.

Artiklen er forsynet med noter og litteraturhenvisning. Den fremstår som anvendt forskning.

11

Boysen, Benny: *Nelson Commemorative Plates from the Wreck of HMS St. George*.

I den korte artikel beskriver forfatteren omstændighederne omkring HMS St. Georges forlis juleaften 1811. Dykkere har bjerget flere tusinde genstande fra vraket, og det førte i 1992 til åbningen af Strandingsmuseet i Thorsminde. Fokus i anden halvdel af artiklen ligger primært på tre tin tallerkener, der er støbt i samme form. Forfatteren efterlyser flere oplysninger om fremstilleren af tallerkenerne på baggrund af en beskrivelse af deres mærker og inskriptioner. Artiklen er forsynet med referencer. Den fremstår som indledning til grundforskning i museets genstandssamling.

12

Mortensen, Lars Froberg: *Teknologi og historie* gennemgår i artikelform sammenhængen mellem teknologien og historien primært indenfor den maritime historie i Europa i 1800 og 1900 tallet. Artiklen indeholder ikke en egentlig problemformulering og derfor heller ingen konklusioner. Afslutningsvis henvises der til genstandene i udstillingen på Strandingsmuseet. Artiklen er forsynet med noter og litteraturhenvisning. Den fremstår som reflekteret dataindsamling.

4. Sammenfatning

Museets samlede forskningsproduktion i løbet af perioden er i antal udgivelser virker ikke umiddelbart overvældende stor, men den publicerede forskning er til gengæld af god kvalitet og alsidig i sit emnevalg.

Billedet forrykkes dog også af det uhyre vægtige enkeltbidrag, som Esben Graugaard repræsenterer med sin disputats om kreaturhandlere i Nordsørummet. Det skaber ikke blot en voldsom kvantitativ tilvækst i den samlede mængde publiceret forskning, men samtidig er der tale om et kraftig kvalitativt løft i museets samlede forskningsindsats. Det er dog samtidig et uafklaret spørgsmål, i hvor høj grad Esben Graugaards disputats har indgået i museets samlede arbejdsplan. Herunder også hvor megen tid han har fået stillet rådighed til dette arbejde indenfor den almindelige arbejdstid, i forhold til hvor meget han har ofret af sin fritid? Der hersker dog ingen tvivl om, at dette projekt har været en integreret del af museets planlagt forskningsindsats igennem en årrække.

Enkelte af de evaluerede bidrag til forskningen syntes dog mere præget af tilfældets mellemkomst, end at være resultat af en langsigtet arbejdsplan. Det gælder for et andet bidrag af Esben Graugaard, nemlig artiklen om *Maskinbygger Niels Kirkegaard i Maabjerg*, som tydeligvis er initieret af, at Museet har indtaget en genstand, som så giver anledning til en nærmere undersøgelse og munder ud i en publikation. Det er et godt eksempel på, hvordan den anvendte forskning på de lokale museer ofte styres af begivenheder,

som ligger udenfor institutionens umiddelbare kontrol, men som skal iværksættes og gennemføres, når de ydre omstændigheder er til det.

Vi har i vores vurdering af de indleverede publikationer med karakteristikken 'Anvendt forskning' ikke medtaget artikler og andre publikationer, der er skrevet uden anvendelse af egentligt kildemateriale (i historisk/ arkæologisk forstand). Da vi ikke mener det kan regnes til den egentlige forskning, men snarere må ses som bidrag til en udvidet formidlingsindsats. Vi tænker her især på *Oksehandelen på Drivvejen*, som bestemt er udtryk for en fagligt engageret publikumsindsats, men er baseret på en sammenskrivning af uddrag af egen og andres forskning. Det må derfor regnes for ren formidling.

Sammenholder vi den publicerede forskning med de felter som beskrives som satsningsområder i museets arbejdsplan, så syntes der at være en god overensstemmelse mellem den planlagte indsats og den gennemførte forskningsindsats. Vi har derfor heller ikke fundet grund til at rejse nogen kritik af den gennemførte forskning ved Holstebro Museum i løbet af de seneste fire år. Til gengæld vil vi gerne knytte nogle mere generelle anbefalinger og kommentarer karakteren af den forskning, som museerne indleverer til forskningsevalueringen.

1. Museet bør i de publikationer, de lægger navn til, skrive et forord, der sætter artiklen eller publikationen i en større sammenhæng/ museets arbejdsplan.
2. Når løst tilknyttede eller projektansatte står for en stor del af forskningen, kan det blive svært at opnå en kontinuitet i forskningen, ligesom det kan være et problem at fastholde den indhentede viden i institutionen.
3. Amatører, der bidrager til museets publikationer, kan og skal kun vurderes som amatører og er uden for forskningsbedømmelsen.

Disse kommentarer er nok affødt af vores overvejelser i forbindelse med evaluering af forskningen ved Holstebro Museum, men de må samtidig tilskrives en generel betydning for retningslinjerne ved tilrettelæggelsen af forskningsvurderingerne.

09-10-2009

Ea Stevns Matzon

Museumsdirektør

Michael Wagner

Lektor, dr. Phil